

СТАНОВИЩЕ

от професор д-р Пламен Стоянов Димитров, дм

по конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент”, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по научна специалност „Хигиена”, обявен в „Държавен вестник”, бр. 96/01.12.2017 г., за нуждите на отдел „Детско и младежко здраве”, дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите” при Националния център по обществено здраве и анализи

В определения срок документи за конкурса е подал единствен кандидат, главен асистент Красимира Панайотова Костадинова-Трифенова, дм, която е допусната за участие в конкурса.

I. Квалификация, професионално развитие и преподавателска дейност

Главен асистент Красимира Панайотова Костадинова е завършила Софийски университет „Св. Климент Охридски” през 1987 г. През 1994 г. придобива специалност „Клинична психология”. През 2015 г., след защитен дисертационен труд на тема: „Деинституционализация в ранно детство (превенция на социалната депривация)”, придобива образователна и научна степен „доктор” по научната специалност „Хигиена”.

През периода 1988 - 1991 г. гл. ас. Костадинова работи като научен сътрудник в отдел „Профилактична педиатрия” на Научния институт по педиатрия, гр. София. След това професионалното ѝ развитие продължава в Националния център по хигиена, медицинска екология и хранене, трансформиран в Национален център по опазване на общественото здраве (понастоящем Национален център по обществено здраве и анализи - НЦОЗА), като н. с. III ст. (1992-1996 г.), н. с. II ст. (1997-2003 г.), н. с. I ст. (2004-2009), в отдел „Хигиена на детско-юношеската възраст”, трансформиран последователно в направление „Здраве на децата и учениците” (2005-2006 г.), секция „Детско и училищно здравеопазване” (2007-2009 г.) и главен асистент (2010-2017 г.) в същото звено, преименувано съответно в сектор „Детско здраве” (2011-2015 г.) и отдел „Детско и младежко здраве” (2016-2017 г.), където работи и понастоящем.

Гл. ас. Костадинова е придобила допълнителни квалификации чрез редица обучителни курсове и краткосрочни специализации в областта на хигиената, превенцията и промоцията на здраве в детска възраст, оценка на уврежданията при деца и др.

Преподавателската дейност на гл. ас. Костадинова по съдържание съответства на професионалното направление, по което е обявен конкурсът. Кандидатката участва като лектор в 14 специализирани курса в НЦОЗА („Хигиенни проблеми на кърмаческата и ранна детска възраст”, „Хигиенни и психологични фактори и процеси, свързани с опазване здравето на учениците”, „Проблеми на профилактиката на болестите и промоцията на здраве в детска и училищна възраст”, „Здравни изисквания към учебната среда, храненето и здравното обслужване в училището”, „Профилактика на гръбначните изкривявания в детската и училищната възраст”, „Промоция на здравето и психично развитие на децата в ранно детство” и др.).

Ръководител е на 9 тематични курса от програмите за следдипломно и продължаващо обучение на НЦОЗА: „Превенция на риска за психичното здраве в детска възраст (пренатално развитие и възпитание)”, „Актуални психолого-

педагогически и медико-социални проблеми в работата на детските ясли”, „Превенция на насилието над деца”, „Ранно детско развитие и превенция на нарушения в психичното развитие в ранно детство“, „Деинституционализация и превенция на институционализацията на деца в ранна възраст“ и др.

II. Приноси в научно-изследователската дейност

По отношение на научно-изследователската работа, гл. ас. Красимира Костадинова надвишава наукометричните критерии, утвърдени в Правилника за заемане на конкурсни академични длъжности в НЦОЗА. Тя участва в конкурса с общо 71 научни публикации, от които извън защитата на дисертационния труд са 66 научни публикации. В международни научни списания и сборници са публикувани 8 научни труда, в български научни издания – 58 (от които, в монографии и сборници – 21, в научни периодични издания - 25, научно-практически публикации – 2, научни публикации в електронен формат на български език в пълен обем – 8, в български научни издания на чужд език - 2). В 43 от публикациите кандидатката е първи или самостоятелен автор. В съответствие с представените от кандидатката справки от Централната медицинска библиотека на МУ, София и НАЦИД, научните съобщения с участието на гл. ас. Костадинова са публикувани в 4 чужди научни издания с импакт фактор, при което полученият общ импакт фактор е 14,537. Научните трудове на гл. ас. Костадинова са цитирани 37 пъти, от които 3 цитирания са направени в чужди издания. Кандидатката е представила част от своята научна продукция на 64 научни форума, от които извън защитата на дисертационния труд са 53 научни форума (11 в чужбина). Участвала е в изпълнението на 7 международни научни проекта (със СЗО, по Програма „Еразъм+“ на ЕК, по EU Phare, по SOCRATES, Grundtvig 2) и в 5 проекта съвместно с УНИЦЕФ. В рамките на Националния план за действие „Околна среда - здраве“ (НПДОСЗ) участва в провеждането, анализа и оценката на данните от 6 проучвания („Проучване на здравния риск при деца от предучилищна възраст, изложени на пасивно тютюнопушене“ - 2008-2010 и 2012-2013, „Проучвания за оценка на здравния риск и профилактика на гръбначни изкривявания при деца и ученици и превенция на рисковите фактори, свързани с виртуалната среда и физическата активност” -2013 г. и др.). По Национална програма за подобряване на майчиното и детското здраве 2014-2020 работи по проблема за ранно откриване на аутизъм при деца под 3-годишна възраст за целите на скрининга на аутизма (2015 – 2017 г.)

Научната продукция на главен асистент Красимира Костадинова, дм е със значителни научни приноси, които най-общо могат да се обобщят в следните направления:

Разработване и внедряване на методи и критерии за оценка на различни области и нарушения на психичното развитие в периода на ранното детство.

Създаден е емпиричен модел за диагностика на социалната депривация в ранно детство и е дефинирано явлението, на базата на проведено комплексно проучване от позициите на оригинален подход. Установени са експериментално диагностични и прогностични критерии, показатели и параметри за диференциална диагностика на депривационно развитие при деца в кърмаческа и ранна детска възраст.

Разработени и апробирани са методи за оценка на общуването в ранна и предучилищна възраст, като фактор за цялостното психично развитие: метод за оценка на афективно – личностности връзки с възрастен в кърмаческа възраст, метод за оценка на потребностно-мотивационната сфера на общуването с възрастен в

предучилищна възраст, комплексна методика за оценка на общуването с връстници в ранна възраст.

Разработена е методика за оценка и проведено проучване за установяване на закономерности в развитието на рисуваелните движения при деца в ранна възраст.

Разработен е метод за оценка на потребностите на засегнатите от аутизма деца и техните семейства и внедрен в практиката на извънболничната медицинска помощ метод за скрининг на аутизма в ранно детство.

Провеждане на проучвания по различни аспекти на детското здраве и развитие в ранна, предучилищна и училищна възраст за характеризирание на особености, идентифициране на рискови групи и фактори и набелязване на мерки за превенция

Изследвани са групи деца с различни здравословни проблеми и техните семейства за установяване на особености в развитието, поведението и социалното функциониране (деца, родени с асфиксия, подрастващи със синдрома на Turner) и на тази база са препоръчани мерки за комплексна психо-социална, консултативна и терапевтична помощ.

На базата на проведени системни и експериментални проучвания са установени особености на психичното развитие и отделни негови области при деца в кърмаческа и ранна възраст, отглеждани в детски заведения, семейна и депривационна среда, идентифицирани са рискови групи и са разкрити възможности за предотвратяване на констатирани негативни тенденции.

В резултат на проведени проучвания за оценка на факторите, влияещи върху здравето и развитието на децата, са разработени профилактични програми и интервенционни мерки за превенция.

Разработване на политики за подобряване здравето на децата, базирани на научни доказателства и мерки за оптимизиране на практиката в областта на детското здравеопазване

На базата на резултати от проведени системни проучвания и задълбочен анализ на условията и състоянието на грижите за здравето и развитието на децата в детски заведения и училища, са констатирани актуални проблеми и предложени комплексни мерки за тяхното оптимизиране, постоянното им реформиране и нормативно регламентиране. Проведените изследвания са научна база за разработване на политики за подобряване на детското здраве, включени като основни направления в Националната програма за подобряване на майчиното и детското здраве 2014-2020.

В резултат на национални и представителни проучвания са изготвени препоръки и материали в помощ на родители и специалисти за подобряване на практиката - „Препоръки за здравословно хранене на ученици 7-19 години в България”; „Грижи за личната хигиена на малкото дете - от раждането до седмата година”.

Проучвания за решаване на актуални проблеми на детското здраве

На базата на сравнителен анализ на данни от проведено проучване на потребностите на засегнати от аутизма деца и техните семейства в страни от региона, са препоръчани мерки за преодоляване на установените негативни явления.

На базата на проведено проучване на здравно-хигиенни аспекти на целодневното обучение при ученици от първи клас са препоръчани мерки за гарантиране здравето на децата при задължителното му въвеждане.

Направена е оценка на риска за психичното здраве на деца в ситуация на конфликт при раздяла/развод на родителите в резултат на проведено проучване,

разработени са критерии за експертна оценка на риска и препоръчани мерки за опазване здравето на децата.

III. Заключение

Въз основа на представените по конкурса материали и анализа на активите в професионалната и научно-изследователската дейност на главен асистент Красимира Панайотова Костадинова-Трифенова, доктор, считам, че тя отговаря на условията за заемане на академичната длъжност „доцент”. Нейната квалификация, професионален опит и постигнатите научни резултати, ми позволяват да дам положителна оценка и да подкрепя убедено избора на главен асистент Красимира Панайотова Костадинова-Трифенова за ”доцент” за нуждите на отдел „Детско и младежко здраве”, дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите” при Националния център по общественото здраве и анализи.

12.03.2018 г.

гр. София

Член на научното жури:

проф. д-р Пламен Димитров, дм

